

Velkoměsto v obležení: Jak vypadala blokáda Leningradu (1)

stoplusjednicka.cz/velkomesto-v-oblezeni

Blokáda Leningradu trvala od září 1941 do ledna 1944 celkem 872 dní. Úspěšná obrana města měla obrovský vliv na morálku celé země a blokovala nezanedbatelnou část německých sil na východní frontě. Nejvyšší cenu za nejstrašnější obležení velkoměsta v dějinách však zaplatili obyvatelé Leningradu

01.06.2020 - Alexandr Brummer

Výjev z obležení Leningradu. Utrpení jeho obyvatel bylo nezměrné. Ve výřezu dobový plakát: „Nežvaň! Bud' ostražitý, za takových dnů i stěny mají uši. Od zbytečných řečí je jen krok ke zradě.“

Leningrad byl jedním z hlavních cílů invaze do Sovětského svazu. Nacházely se zde klíčové zbrojovky, loděnice a současně by jeho obsazení umožňovalo ohrozit spojení s přístavy v Murmansku a Archangelsku, kudy do Sovětského svazu proudila pomoc ze západu.

Vojska armádní skupiny Sever pod velením polního maršála **von Leeba** projela Pobaltím jako nůž máslem a 25. srpna byl Leningrad ze tří čtvrtin obklíčen a se zázemím, v sovětské terminologii s Velkou zemí (Boľšaja zemlja), jej spojovala poslední železnice. Toto spojení Němci přerušili o pět dní později obsazením železničního uzlu Mga. Zanedlouho, 8. září, pak do německých rukou padl Šlisselburg v ústí Něvy, čímž bylo přerušeno poslední pozemní spojení velkoměsta se zbytkem sovětského území.

Významnějších úspěchů se ale už Němcům u Leningradu dosáhnout nepodařilo. Velký podíl na tom měl Žukov, který ve druhé polovině září a počátkem října 1941 velel vojskům Leningradského frontu namísto neschopného Vorošilova. Svoji roli sehrálo i německé soustředění na Moskvu, kam také byla významná část sil armádní skupiny Sever převelena. Přes několik pokusů Rudé armády o prolomení blokády tak na rozdíl od dynamických operací na jihu a ve směru na Moskvu zde přes dva roky probíhalo spíše něco, co připomínalo starou zákopovou válku.

Vyhladit, srovnat se zemí

Koncem září 1941 se fronta severně a jižně od Leningradu stabilizovala a bez zásadních změn zůstala až do ledna 1943. **V obklíčení se tak ocitlo celkem asi 2,8 milionu civilistů, přibližně 2,5 milionu ve městě a zbytek ve vesnicích v jeho okolí, které se wehrmachtu nikdy nepodařilo ovládnout.** Němci na dobytí Leningradu neměli dost sil, a tak bylo rozhodnuto jej vyhladovět a zničit bombardováním. Leningrad, stejně jako Moskva, měl zmizet ze světa.

7. října 1941 vydalo německé Vrchní velitelství ozbrojených sil tento rozkaz: *„Vůdce znovu rozhodl, že kapitulace Leningradu a později Moskvy nemá být přijata ani v případě, že by byla protivníkem nabídnuta ... Je nutno počítat s velkým nebezpečím epidemií. Proto nesmí ani jediný německý voják vstoupit do těchto měst. Jestliže někdo opustí město směrem k našim liniím, musí být zahán palbou zpět ... I pro všechna další města má být uplatněno pravidlo, že dříve, než budou obsazena, mají být proměněna v rozvaliny dělostřeleckou palbou i leteckými údery, zatímco obyvatelstvo má být zahánáno na útěk ... Tato vůle vůdcova má být dána na vědomí všem velitelům.“*

Důstojníkům wehrmachtu, kteří by tak měli nutit svoje muže ke střelbě do civilistů pokoušejících se opustit město, prý tato, i když naštěstí pouze teoretická instrukce, nadělala mnoho vrásek.

Situace na frontě v okolí Leningradu

květen 1942 až leden 1943

V lednu 1943 přišli Němci o desetikilometrový pás území jižně od Ladožského jezera a Sovětům se zde podařilo vybudovat železnici spojující Leningrad se zbytkem území

Obrana města

Vedení města si nebezpečí plynoucí z německého postupu dobře uvědomovalo. **Ještě v červnu 1941 tak byli z rozkazu leningradského sovětu mobilizováni všichni fyzicky schopní muži ve věku od 16 do 50 let a všechny ženy od 16 do 45 let s výjimkou těch, které se staraly o malé děti.** Takto získané pracovní síly byly nasazeny ke kopání protitankových příkopů na přístupech k městu, k budování krytů a později k vytváření protipožárních týmů a k nahrazování odvedených dělníků ve zbrojovkách.

Od července také v Leningradu probíhaly odvody do jednotek lidových milicí (tzv. narodnoje opolčeniye). Skládaly se především ze studentů, inženýrů, dělníků, ale našli bychom mezi nimi i hudebníky či herce. **Formálně byl vstup dobrovolný, ale odmítnout jej fakticky nebylo možné. Jejich výcvik byl nedostatečný a výzbroj nevyhovující. Tyto jednotky pochybné bojové úrovně pak byly nasazeny s otřesnými ztrátami v podstatě jako kanónenfutr.** Přestože šlo o šílené plýtvání sovětským lidským potenciálem, podle oficiální verze jejich nasazení na přístupech k Leningradu umožnilo získat cenný čas.

Dokončení: Velkoměsto v obležení: Jak vypadala blokáda Leningradu (2)

Oficiální místa z propagandistických důvodů rozsah katastrofy a rychlost německého postupu nepřiznávala. Leningradané však měli v živé paměti Stalinův teror 30. let a nedůvěra k oficiálním informacím a šíření šeptandy se stalo všeobecným jevem. Jedno z nejznámějších hesel znělo „*Vyhráváme, ale Němci postupují*“. **Všeobecnou nervozitu vyvolávala zejména otázka evakuace, a to tím spíš, že nejvzácnější památky z paláců, muzeí a galerií začaly být odváženy do bezpečí ihned**

po začátku německé invaze. O reálné situaci si obyvatelé Leningradu mohli udělat obrázek také podle toho, že se v září v novinách objevily instrukce, jak svazkem granátů či molotovovým koktejlem útočit na tank.

NKVD nikdy nespí

Původcem teroru však nebyli jen Němci. V obleženém městě paralelně pokračoval boj s „vnitřním nepřítelem“. Na podzim 1941 se objevily veřejné vyhlášky „*Odhal našeptávače a špióny!*“ či „*Smrt provokatérům!*“ **NKVD se činila: od začátku války do podzimu 1942 bylo v souvislosti s politickými záležitostmi uvězněno 9 500 osob.** Důvodem k zatčení nemuselo být jen podezření ze spolupráce s nepřítelem, ale třeba i „*pomlouvání sovětské skutečnosti*“.

-

Zdroj textu

II. světová (extra VÁLKA)

-

Zdroj fotografií

archiv autora, Wikipedia, privateletters.net

Další články v sekci
